



NASTAVAK KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKIH RADOVA NA ZIDNIM SLIKAMA U PAZINSKOJ ŽUPNOJ CRKVI

# Vraćanje starog sjaja kasnogotičkim freskama

Odobrenim sredstvima planira se dovršiti čišćenje svoda, a kada se očisti cijeli oslik vidjet će se u kolikoj će se mjeri pristupiti retuširanju, kaže voditeljica radova Kristina Krulić iz Hrvatskog restauratorskog zavoda

**P**očetkom kolovoza nastavljene su konzervatorsko-restauratorski radovi na zidnim slikama koje prekrivaju svod svetišta župne crkve sv. Nikole u Pazinu. Restauratorice i konzervatorice Hrvatskog restauratorskog zavoda Danijela Skelin, Nives Jakovina, Ivana Pavleka i Mirta Cvetko s voditeljicom Kristinom Krulić trenutno rade na čišćenju, uklanjanju neadekvatnih naknadnih intervencija te konsolidaciji žbuke i oslika.

## Program vrijedan 240 tisuća kuna

- Odobrenim sredstvima planira se dovršiti čišćenje svoda, a kada se očisti cijeli oslik vidjet će se u kolikoj će se mjeri pristupiti retuširanju, kaže Krulić.

Usporedno s čišćenjem svodnih polja i rebara radi se grafička dokumentacija zatečenog stanja svodnih polja. Projekt sufinanciraju Istarska županija u iznosu od 70 tisuća kuna, Ministarstvo kulture 150 tisuća te Grad Pazin 17 tisuća kuna. Cilj programa je obnova i zaštita čitavog oslika te mogućnost prezentacije ovog izuzetno važnog i kvalitetnog primjera kasnogotičkog freskoslikarstva građanima i brojnim posjeti-

## Visoka kvaliteta fresaka

Analizirajući detalje nošnji i posuda na pazinskim freskama povjesničar umjetnosti Željko Bistović smatra kako kvaliteta ovih slika nadilazi umjetničke mogućnosti Istre tog vremena. Na njima nalazi sličnosti koje se gotovo u isto vrijeme, dakle u 15. stoljeću, pojavljuju u bavarskim krajevima. Stoga je priča o naručitelju i nastanku ovih slika puno veća nego što se obično misli, smatra Bistović.

teljima pazinske župne crkve. Projekt restauracije pazinskih fresaka započeo je 2010. i 2011. izradom dokumentacije zatečenog stanja i čišćenjem slikanog sloja prizora Navještenja, smještenog u drugom polju sjevernog zida. U programu za 2012. obavljena su probna čišćenja i očišćen zidni oslik prvog polja sjevernog zida svetišta, dok su u programu za 2013. i 2014. izvedeni radovi čišćenja slika-



Konzervatorice na djelu

nog sloja prvog i drugog polja na južnom zidu svetišta. Programom za 2015. započela su konzervatorsko-restauratorska istraživanja i probe čišćenja na oslicima svodova svetišta. Zbog tog složenog zahvata postavljena je skela koja prekriva cijeli svod crkve, a na pitanje kada se može očekivati uklanjanje skele, zapravo dovršetak radova, Krulić kaže da je do toga još daleko, jer nikad se ne zna što se na zidovima može otkriti i koliko će radova još biti potrebno.

Gradnja svoda pazinske župne crkve dovršena je 1441. godine, a u novom su svetištu oko 1460. naslikane freske, po mnogima najljepši i najveći slikarski opus u Istri. Freske su tijekom narednih stoljeća prebojene vapnom, a 1927. otkrio ih je pazinski prepozit Karlo Gregorović.

## Slike u više navrata restaurirane

Slike je od 1927. do 1933. očistio i restaurirao Konzervatorski zavod iz Trsta, a

u vrijeme kada su tršćanski konzervatori obnavljali freske u Pazinu obično su se doslikavali dijelovi koji su nedostajali. Kako se navodi u arhivskim dokumentima, radovi su uključivali preciznu i pažljivu konsolidaciju odvojenih dijelova oslika, čišćenje i reintegraciju nedostajućih dijelova povezujućim tonovima na zidovima, svodu i trijumfalnom luku.

Kako je Krulić rekla na stručnom skupu posvećenom 750. obljetnici pazin-

ske župne crkve, čišćenja i istraživanja pokazala su velik postotak restauratorskih integracija s početka 20. stoljeća, ponajviše oko prozorskih otvora, natpisnih ploča i rebara na svodu koja su gotovo u potpunosti prekrivena novim oslikom. Također je istaknula kako slijedi nastavak restauratorskih radova čišćenja i konsolidacije zidnih slika svodnih polja, trijumfalnog luka i zidova iza oltara.

Mirjan RIMANIĆ